

เรื่องผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นจากการเติบโตของแหล่งท่องเที่ยวใน เขตพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นจากการเติบโตของแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพัฒนาการทางการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย 2) เพื่อศึกษารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย 3) เพื่อศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตและสภาพสังคมของชุมชนเทศบาลตำบลพิมาย 4) เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์พิมายให้เกิดความเหมาะสมและยั่งยืน ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์ คือ ผู้นำชุมชนและมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ได้แก่ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลพิมาย 1 คน เจ้าหน้าที่นำชมอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย 5 คน และยุวมัคคุเทศก์ จากโรงเรียนพิมายวิทยา จำนวน 20 คน รวมทั้งหมด 26 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

กลุ่มตัวอย่างสำหรับการสอบถาม ได้แก่ ประชาชนในชุมชนเทศบาลตำบลพิมาย โดยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จำนวน 400 คน จากประชากรทั้งหมด 5,210 คน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2547) โดยคำนวณจากสูตร ทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1970 : 725) ขนาดของความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสถิติทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for The Social Sciences หรือ SPSS) คำนวณค่าสถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าสูงสุดและค่าต่ำสุด ส่วนข้อมูลที่เป็นคำถามปลายเปิดได้สรุปเป็นความเรียง

ผลการศึกษาพบว่า

การพัฒนาการทางการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย

ด้านเศรษฐกิจ การคมนาคมภายในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด ส่วนที่มีการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด ได้แก่ ความสะดวกสบายด้านสาธารณูปโภค

ด้านสังคม มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด ได้แก่ การมีเวลาอยู่ร่วมกันภายในครอบครัว ส่วนที่มีการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด ได้แก่ สถานบันเทิงและสถานบริการ

ด้านวัฒนธรรม มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด ได้แก่ เทศกาลและงานประเพณี ส่วนที่มีการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด ได้แก่ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีกับวิถีชีวิตดั้งเดิม

ด้านสิ่งแวดล้อม มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด ได้แก่ มลภาวะทางอากาศ เสียง และกลิ่น ส่วนที่มีการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของจำนวนรถยนต์

จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ปรากฏว่า มีการเปลี่ยนแปลงทางการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์พิมายมากที่สุดด้านวัฒนธรรม ส่วนที่มีการเปลี่ยนแปลงทางการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์พิมายน้อยที่สุดด้านสังคม และมีการเปลี่ยนแปลงทางการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์พิมายอยู่ในระดับมาก

รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย

ด้านวางแผน ชุมชนมีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมการวางแผนการดำเนินการท่องเที่ยว

ด้านการตัดสินใจ ชุมชนมีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ การร่วมลงมติหรือลงความเห็นที่จะช่วยกันในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทางการท่องเที่ยว

ด้านปฏิบัติการ ชุมชนมีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมงานเทศกาลประเพณีต่าง ๆ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 มีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ การเข้าร่วมบูรณะ ซ่อมแซม และก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว

ด้านผลประโยชน์ ชุมชนมีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ การให้ข้อมูลที่จำเป็นแก่เจ้าหน้าที่ของทางผู้นำชุมชนในกิจกรรมทางการท่องเที่ยว

ด้านติดตามผล ชุมชนมีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ การติดตามประเมินผลการมีส่วนร่วมกิจกรรมสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยว และมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการร่วมรณรงค์หรือประชาสัมพันธ์ บอกกล่าวให้นักท่องเที่ยวรู้จักระมัดระวังในการอนุรักษ์ทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้คงสภาพเดิมให้ได้นานและยั่งยืน

การวิเคราะห์ผลกระทบของการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย

การศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวประวัติศาสตร์พิมายที่ส่งผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตและสภาพสังคมของชุมชนเทศบาลตำบลพิมาย ซึ่งมีผลกระทบของการท่องเที่ยว 2 ลักษณะ ได้แก่ ผลกระทบด้านบวกและผลกระทบด้านลบ โดยแบ่งตามด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบด้านบวกมากที่สุด ได้แก่ การประกอบอาชีพหลักและอาชีพรอง รองลงมา มูลค่าราคาที่ดินในชุมชน ผลกระทบด้านลบมากที่สุด ได้แก่ การใช้จ่ายในครอบครัว รองลงมา ปัญหาทางเศรษฐกิจ ร้อยละ 71-75 (ค่าเฉลี่ย 3.63) และการว่างงานของสมาชิก

ด้านสังคม ผลกระทบด้านบวกมากที่สุด ได้แก่ การท่องเที่ยวสร้างงานสร้างอาชีพก่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชน รองลงมา การท่องเที่ยวสร้างความเจริญมาสู่หมู่บ้านและความร่วมมือของชุมชน ผลกระทบด้านลบมากที่สุด ได้แก่ การท่องเที่ยวทำให้คนท้องถิ่นถูกแย่งงานจากคนต่างถิ่น รองลงมา การท่องเที่ยวทำให้การศึกษาของประชาชนไม่สูงขึ้น และการท่องเที่ยวทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรม

ด้านวัฒนธรรม ผลกระทบด้านบวกมากที่สุด ได้แก่ การใช้ภาษาถิ่น รองลงมา การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้กับชีวิตและอาหารท้องถิ่น ผลกระทบด้านลบมากที่สุด ได้แก่ การท่องเที่ยวทำให้ความศรัทธาและความเชื่อดั้งเดิมเสื่อม

ด้านสิ่งแวดล้อม ผลกระทบด้านบวกมากที่สุด ได้แก่ การท่องเที่ยวทำให้ชาวบ้านรักษาและหวงแหนสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ รองลงมา ความสะอาดของห้องน้ำห้องส้วม ผลกระทบด้านลบมากที่สุด ได้แก่ ความแออัดในการจัดสรรพื้นที่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว รองลงมา การท่องเที่ยวทำให้เกิดสิ่งปลูกสร้างที่บดบังทัศนียภาพอันสวยงามและการท่องเที่ยวทำให้ขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้น

แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์พิมายให้เกิดความเหมาะสมและยั่งยืน

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยว พบว่า มีแนวทางในการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจ โดยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพมัคคุเทศก์ท้องถิ่นมากขึ้น เพื่อเพิ่มรายได้ให้ชุมชน การพัฒนาสินค้าพื้นเมืองให้มีคุณภาพ ด้านสังคมมีการบริหารจัดการให้สถานบันเทิงที่อยู่ในเขตพื้นที่ตำบลพิมายอยู่ภายใต้การควบคุมของเทศบาลตำบลพิมาย การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันอาชญากรรม มีการพัฒนาความรู้ควบคู่กับคุณธรรม ด้านวัฒนธรรมมีการส่งเสริมและอนุรักษ์ประเพณี ด้านสิ่งแวดล้อม รมรงค์ให้ชุมชนและเยาวชนให้รักษาสิ่งแวดล้อม แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์พิมายจะต้องให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อให้เกิดความเหมาะสมและยั่งยืน

ผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้ง 4 ด้าน สามารถนำมากำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์พิมายให้เกิดความเหมาะสมและยั่งยืน ดังนี้

1. การอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ รวมถึงวัฒนธรรมอันดีงามภายในท้องถิ่น
2. การบูรณะ ปฏิสังขรณ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ให้มีความมั่นคงแข็งแรง
3. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น ในลักษณะของเครือข่ายประชาสังคมจาก

ทุกภาคส่วน

4. การสร้างผลตอบแทนด้านเศรษฐกิจให้ควบคู่ไปกับกิจกรรมการอนุรักษ์
5. การสร้างจิตสำนึกในการเคารพกฎกติกาทางสังคม
6. การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ร่วมกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

ให้มีความสมบูรณ์

The Impact of Tourism to Local Community in The Area of Phimai Historical Park

ABSTRACT

This research was survey research. The objectives of this research were study the impact of tourism to local community in the area of Phimai Historical Park; 1) To study tourism development of Phimai Historical Park 2) To study tourism activities in Phimai Historical Park 3) To study tourism impact to the ways of life and social community of Phimai District 4) To proposed the guidelines for sustainable tourism development in Phimai Historical Park. The population studied were two groups; the sampling for interviews were community leaders and local tourist guides: Phimai Lord Mayor, Phimai Historical Park officer 5 people and youth tourist guides from Phimai Witiya 20 students; total 26 people by using purposive sampling.

The sampling for questionnaire was local people in Phimai District by using accidental sampling 400 people from the whole population 5,210 people (The National Economic and Social Committee, 2004) by using Taro Yamane formula (Yamane, 1970: 725), size of deviation 5 percent, the SPSS program was used for the data analysis through the use of statistical value, frequency distribution, percentage, mean, standard deviation being both maximum and minimum value, but the data with open-ended questions had been summarized as an essay.

The findings were:

Tourism development of Phimai Historical Park;

Economic side: Transportation within community has been changed the most. The section which has been changed lowest was convenient of public utility.

Social side: The most changing was time sharing within family. The section which has been changed lowest was entertainment and service complex.

Cultural side: The most changing was time and place for the religious and traditional festival. The section which has been changed lowest was using technology with authentic life.

Environmental side: The most changing was air, sound and smell pollution. The section which has been changed lowest was increasing car.

From the study, tourism changing of Phimai Historical Park found that the most changing was cultural side. The section which has been changed lowest was social side and the tourism changing of Phimai Historical Park was at high level.

Tourism activities in Phimai Historical Park;

Planning side: For the most of community participation was tourism planning and management.

Decision side: For the most community participation was sharing idea for setting up tourism activities.

Practice side: For the most community participation was time and place for a religious and traditional festival, mean was 3.77 and lowest was involving renovated and built facilities with tourism resources.

Benefit side: For the most community participation was giving important informations to the official of community learder in terms of tourism activities.

Follow-up side: For the most community participation was follow-up community participation activities and encouraged tourism and cooperated in an evaluation the battle field or public relation to tourists to be cautious in terms of tourism resources and conservation for constant and stable sites.

Analysis the tourism impacts from tourism development in Phimai Historical Park

The study of analysis the tourism impacts from tourism development in Phimai Historical Park emphasize on the ways of life and social environment of Phimai community. Therefor, tourism impacts have two types to consist of positive impact and negative impact by the side as follows:

Economic side: The most positive impact was consist of main career and assistant career, and the second was land's value in community. The most negative impact was family's spending and the second was economic problem about 71-75 percent (Mean was 3.63) and unemployed of members.

Social side: The most positive impact was career of tourism, it built revenue to community, and the second was civilization that tourism bring civilize to community and set up cooperation in community. The most negative impact was career, emphasize on local people have been taken by outsider, and the second was education of local people never growth and tourism brought criminal problem.

Cultural side: The most positive impact was using language, and the second was appling technology to the ways of life and local food. The most negative impact was tourism could made belief and authentic belief to deteriorated.

Environmental side: The most positive impact was tourism could made local people take care environment, and the second was clean toilet. The most negative impact was crowded areas in tourism resources, and the second was the high building setting up cover beautiful views and tourism made more rubbish.

Guidelines for sustainable tourism development in Phimai Historical Park

From the interviewing community leader and local tourist guides regarding guidelines for tourism development found that the guidelines for economic development, should have more supporting and developing local tourist guides for increasing revenue to the community and should have developing quality of local products. For social side, should managed entertainment complex in Phimai area by under controlling of Phimai Municipal. For cooperatation, should have participation with local community in terms of prevent crimes by developing throughout knowledge and merit system. Cultural side, should support and conservation in tradition. For environment, should have convince the community and youth to concern the environment. Guidelines for tourism development in Phimai Historical Park should have community participation for proper and sustainment, as follow:

The impact that happened 4 both of a side, can bring the guidelines for tourism development in Phimai Historical Park for proper and sustainment, as follow:

1. Heritage and antiques conservation, including good culture within local community.
2. Restoration, ancient remains, antiques, for strongly sustaining.
3. Participating in tourism development of local community, in the characteristic of social network from every sectors.
4. Building economic rewards with conservation activities.
5. Building conscious activities in respect the social rules.
6. Participating in natural environment conservation, cooperate with natural environment development for completeness.